

LA PALMA

Jan Hendrik van Oers

De redenen om naar La Palma te gaan zijn, vogeltechnisch gezien, de verschillende endemische (onder)soorten. Die zijn er in drie maten: 1. (onder)soorten van de macronesische eilanden (de Oost-atlantische eilanden o.a. Madeira en de Canarische eilanden); 2. endemen van de Canarische eilanden; 3. de endemische ondersoorten van La Palma.

La Palma is allereerst voor de laatste groep van belang, maar omdat een aantal van de Canarische endemen, met name de Laurierduif en de Bolle's Laurierduif, vooral in La Palma makkelijk te vinden zijn, is La Palma ook hiervoor bekend bij vogelaars.

Omdat de Canarische specialiteiten slecht bekend zijn en de bestaande literatuur beperkt is, heb ik hieronder met behulp van de lijst uit 'the birdwatchers guide' al de macronesische, canarische en Palmanese endemen die regelmatig in La Palma voorkomen op een rijtje gezet. Ik heb informatie uit verschillende boeken gecombineerd met mijn eigen waarnemingen.

Ik behandel juist ook de ondersoorten, omdat die meestal slecht en onduidelijk beschreven staan, bovendien krijgen sommige daarvan mogelijk een volle soortstatus (voor wat dat waard is).

Kuhls Pijlstormvogel (*Calonectris diomedea borealis*)

Borealis is de Kuhls van de Atlantische eilanden, van de Azoren tot de Canaries. Zuidelijk komt de Ewardisii die tegenwoordig als aparte soort Cagarra wordt gezien. De in de Jonsson beschreven vogel heeft betrekking op deze ondersoort.

Sperwer (*Accipiter nisus granti*)

Ondersoort van Madeira en de Canarische eilanden. Soms worden de Sperwers van de Canarische eilanden als aparte ondersoort 'teneriffae' onderscheiden, ze zijn in ieder geval minder gestreept van onderen, wat lichter van boven en mannetjes zijn 'somewhat more vinaceous-red' (?) (Cramp II p.168) dan de Madeira-vogels. Ze zijn wat kleiner dan de nominaat vogels. Uit eigen ervaring kan ik zeggen dat het geluid van een Sperwer op la Palma overeenkomt met de geluiden die je hier soms hoort (licht gluteaal kekk-kekk).

Buizerd (*Buteo buteo insularum*)

Voor de Buizerd heeft iedere eilandengroep zijn eigen ondersoort; insularum geldt voor de Canarische eilanden. Insularum is niet zo variabel in kleed als onze buizerd. Hij lijkt op onze 'gewone' vorm buizerd de tekening van de onderzijde is alleen fijner. (Cramp III. p. 190)

Torenvalk (*Falco tinnunculus canariensis*)

Alhoewel de naam anders suggereert, is de canariensis niet de ondersoort van de Canarische eilanden, maar komt alleen op de westelijke eilanden voor. Hij is kleiner dan onze Torenvalk, donkerder, rossiger en meer gestreept. Bij het mannetje is het hoofd donkerder grijs en bij het vrouwtje zijn de bovenstaartdekveren grijs-blauw. (Cramp III., p. 300)

De Gierzwaluw 36 (1998), nr. 1

Griel (*Burhinus oedicnemus distinctus*)

Endeme ondersoort op de westelijke Canarische eilanden. Kleiner dan de nominaat; de donkere schachtstrepen van de veren zijn nog breder (groter deel van de veren dan bij de nominaat), terwijl de grondkleur bleker is. Lijkt op de endemische ondersoort van de Oostelijke Canarische eilanden, maar die heeft een lichtere grondkleur en is kleiner dan *distinctus*. (Cramp III, p. 80)

Geelpootmeeuw (*Larus cachinnans atlantis*)

Kleiner dan de vogels in Nederland, met donkerder mantel en minder wit in de vleugelpunten. Wel nog wat wit in de punt van p9, speciaal bij Canarische vogels. (Cramp III, p.836)

Bolle's Laurierduif (*Columba bolii*)

Laurierduif (*Columba junoniae*)

Ransuil (*Asio otus canariensis*)

Naast de nominaat de enige ondersoort van de Ransuil in Europa. Op de Canarische eilanden komt hij niet alleen in bosgebieden voor, maar ook in andere habitats, wat een goede verspreiding mogelijk maakt. (Cramp IV, p.573) Kleiner dan nominaat, over het algemeen zwaarder en meer getekend. Vrouwtje heeft daarbij een donkerder grondkleur dan nominaat; het mannetje heeft een grondkleur gelijk aan die van de nominaat. (Cramp IV, p.587)

Eilandgierzwaluw (*Apus unicolor*)

Vale Gierzwaluw (*Apus pallidus brehmorum*)

Onduidelijke status vanwege de ondersoortproblematiek bij de Vale Gierzwaluw. In Cramp wordt *brehmorum* als ondersoort voor een veel groter gebied genoemd. Hier is de *brehmorum* van de Canarische eilanden en Madeira de typische vertegenwoordiger van deze ondersoort. In de behandeling van deze soort is er geen nominaat en de *brehmorum* van de Canarische eilanden en Madeira wordt als vergelijking-soort gebruikt. (Cramp IV, pp 670-676) In de Birdguide staat *brehmorum* als macronesische endem vermeld. Ik kan niet veel toevoegen aan deze discussie, maar wel dat de Vale Gierzwaluw voorkomt op la Palma. Naast twee Vale gierzwaluwen bij het huisje zag ik bij mijn enige bezoek aan het Noorden nog vier Vale gierzwaluwen, misschien dat deze soort het Noorden nu heeft gekoloniseerd.

Betholoths pieper (*Anthus Berthelotii*)

Nominaat op de Canarische eilanden. Het is onduidelijk of de soort voortkomt uit, of deel uitmaakt van het Waterpieper-Oeverpieper complex dan wel afstamt van de Duinpieper. Zeer grijs op de bovendelen, zonder de zwarte glans van de Oeverpieper of de groenige glans van de Graspieper. Lichte en licht gestreepte onderdelen die hem totaal anders maken dan Gras- of Boompieper. Wat lichter en kleiner dan Oeverpieper. (Cramp V, pp. 327-331)

De Gierzwaluw 36 (1998), nr. 1

Grote Gele Kwikstaart (*Motacilla cinerea canierensis*)

Volgens Cramp (vol V, p. 453) slechts kleine verschillen: kleine staart en achterteen soms wat geler van anderen etc.

Merel (*Turdus merula cabreræ*)

Weinig verschil volgens Cramp, wat kleiner dan nominaat. Vrouwtjes zouden bruiner zijn, zonder lichte keel, waarbij de vogels van La Palma en Hierro zo donker zijn dat zij door sommige auteurs een eigen ondersoort status krijgen (*agnetæ*) Helaas geen snavelmaten in de Cramp; ik vond vooral mannetjes een behoorlijke gok hebben.

Brilgrasmus (*Sylvia conspicillata orbitalis*)

Grijze mantel, donkerder kop, donkere kin, roze grijze buik (Cramp VI plaat 15, pp.336, 345); 'Discussie ondersoort' voor wat betreft de vogels op de Canarische eilanden. Ik ken de nominaat niet, maar de bovenkant van de mantel van de twee mannetjes die ik heb gezien waren donker en roestgrijs.

Zwartkop (*Sylvia atricapilla heinekeni*)

Niet echt een exclusieve endem van de Canarische eilanden, meer een vogel van het hele zuidwesten van het west-palearctische gebied. Hier genoemd omdat Heineken mijn favoriete Latijnse benaming is en omdat ik wil opmerken dat bij de vele Zwartkoppen die ik heb gezien, de mannetjes donkerder waren dan de vogel die ik op La Palma heb gezien, wat suggereert dat de vogel op La Palma meer richting de typische Madeira vogels komt dan in Cramp wordt gesuggereerd. (Cramp VI, 515)

Tijftjaf (*Phylloscopus collybita canariensis*)

Canierensis van de westelijke eilanden is kleiner dan onze Tijftjaf, wat niet opvalt. Wel slanker, en donkerder, meer bruin dan groenig. (Cramp VI, plaat 28, p.636)

Tenerife Goudhaan (*Regulus teneriffæ*)

In Cramp staat de Tenerife Goudhaan, nog bij de Goudhaan *Regulus regulus* ingedeeld, vanwege gelijkenissen in kleed, gedrag en zang, maar men erkent dat ook het Vuurgoudhaantje als soort drager kan gelden. Zwart voorhoofd, kleiner (nog) dan Goudhaan. (Cramp VI, p. 668, 684)

Pimpelmees (*Parus caeruleus palmensis*)

De la Palma pimpelmees is een echte la Palma specialiteit. Sexing moeilijk of onbekend; mantel grijzer soms groenig, voor naar onderen toe groenig. Buik wit tot op borst, grote vleugeldekveren; vrijwel zonder wit; zwarte kop. (Cramp VII, plaat 15, pp. 248-249)

Alpenkraai (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*)

Geen endem, maar wel een La Palma specialiteit, het enige eiland waar je ze kunt vinden. Ondersoort is barbaas, die ook in Marokko voorkomt, de dichtstbijzijnde populatie. Bij deze

De Gierzwaluw 36 (1998), nr. 1

ondersoort is de grotere snavel van belang, alhoewel op la Palma het allemaal weer wat kleiner is dan op Marokko. (Cramp VIII, p. 119)

Raaf (*Corvus corax tingtanus*)

Geen exclusieve eilanden endeem, tenminste volgens the birdwatchers guide. In Cramp staat hij als ondersoort canariensis, doorgegeven door Hartert en Kleinschmidt om precies te zijn in 1901 (Cramp VIII, p. 206). Ik ga natuurlijk niet met de cijfers van Cramp in discussie, maar op la Palma vond ik de snavel groot, terwijl volgens Cramp de canierensis de kleinste ondersoort is met een relatief kleine snavel. Het idee van 'groot' zal waarschijnlijk komen door de dikke snavel, die door Cramp erkend wordt (223). Kleur als onze Raaf.

Rotsmus (*Petronia petronia madeirensis*)

Volgens Cramp is dit de nominaat, (Cramp VIII, p. 3). Kleiner, maar dat is alles.

Vink (*Fringilla coelebs palmea*)

De verschillen tussen de vinken-ondersoorten zijn groot en complex. De palmea ondersoort maakt deel van de canierensis groep "probably better considered a seperate species" Cramp VIII, p. 472) De vogels uit de canariensis groep hebben donkerder bovendelen, terwijl de onderdelen lichter zijn dan bij 'onze' Vink.

De La Palma-vink heeft een donkerder blauwe mantel en stuit dan andere canarische vinken. De onderkant is licht, wit bijna, met alleen aan de zijkant lichte strepen. Oranje borst, grote snavel. Vrouwtje donker, zonder groen op de stuit en licht (wit). (Cramp V, p. 111, 473)

Kanarie (*Serenis canaria*)

Een grote Kanarie. De enige kanarie van la Palma, wat de identificatie makkelijk maakt. In de lucht vallen vooral de lange staart en korte, ronde vleugels met strepen op. Verder op de grond een tamelijk grauw beest, waarbij de korte handpenprojectie opvalt.

Kneu (*Acanthis cannabina meadewaldoi*)

Moeilijk van onze Kneu te onderscheiden. Mannetjes mantel is donker zandbruin; donker grijs op nek. (Cramp VIII, p. 624) Op plaat 0 van Cramp staat ie niet, maar hij komt overeen met de Oost-Canarische ondersoort. Opvalt dat alle kleuren scherper begrensd zijn, vooral het rood op de borst dat bij de Palmese vogels die ik het gezien heb van een dieper rood was dan ik van hier ken, vooral scherper begrensd en minder vlokkerig dan bij onze Kneu.